

УДК 327.8:329.273

DOI <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2020.28.16>

ІНТЕРЕСИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У СЕПАРАТИСТСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЯХ ЄВРОПИ

Роман Власенко

*Національний інститут стратегічних досліджень,
центр зовнішньополітичних досліджень,
відділ українсько-російських відносин
вул. Пирогова, 7А, 01030, м. Київ, Україна*

Попри загальносвітові та європейські тенденції до взаємної інтеграції, в Європі сьогодні існує велика кількість сепаратистських трендів. Вони присутні в кожній європейській країні та різняться як за своїми джерелами виникнення та цілями, так і за можливими наслідками для Європи: від послаблення окремих країн до загрози дезінтеграції ЄС.

Одним із найбільших вигодонабувачів від сепаратистських рухів в Європі є Російська Федерація, яка опосередковано окреслила це завдання у своїй Концепції зовнішньої політики. Метою такої політики є послаблення ЄС, руйнування єдності серед його країн-членів та перешкодження розширення НАТО, а також як засіб обходу накладених на РФ санкцій. Найбільшу небезпеку для Росії становить єдність саме розвинутих країн ЄС, тому основні зусилля РФ спрямовані на послаблення саме Сполученого Королівства, Бельгії, Іспанії, Франції.

Основними інструментами підтримки таких рухів визначено загострення окремих суспільно-політичних проблем через медіа та безпосередня фінансова підтримка радикальних політичних рухів як лівого, так і правого толку, незалежно від ідеології, що сповідується.

Водночас у ЄС переконані, що сепаратистські рухи як такі не становлять суттєвої загрози для безпеки, а їх російська підтримка не має вирішального ефекту.

З іншого боку, серйозні дезінтеграційні проблеми ЄС внаслідок сепаратизму матимуть негативний ефект і для самої Росії. Це насамперед економічні втрати, які полягають у скороченні обсягів торгівлі, інвестицій та притоку технологій, а також можлива активізація сепаратизму всередині регіонів самої РФ.

Таким чином, сепаратизм для Росії вигідний як інструмент тиску на ЄС, однак мета дезінтеграції ЄС не ставиться. Росія не має довготермінової послідовної стратегії підтримки сепаратизму в Європі, а використовує короткотермінові тактичні переваги.

Пропонується створити спільну платформу (Україна – ЄС) для дослідження потенційних загроз сепаратизму, вчасного реагування на них як частину комплексу дій із протистояння гібридним загрозам. Складником платформи має стати інформаційна кампанія з роз'яснення ризиків та загроз сепаратизму населенню, а головне – принципів відмінностей та співвідношень між «правом народів на самовизначення» та «сепаратизмом» як таким. Така компанія також мала б включати розслідування в Європі сумнівних джерел фінансування політичних рухів та партій з обов'язковою публікацією результатів таких розслідувань серед широких мас населення.

Ключові слова: сепаратизм, міжнародні відносини, гібридна війна, національна безпека, Російська Федерація, Європа.

Постановка проблеми. Явище сепаратизму в Європі на перший погляд виглядає дещо парадоксально. З одного боку, створення Європейського союзу призвело до появи спільної валюти, взаємної інтеграції ринків, фактичного зникнення кордонів та створення наднаціональних інституцій, які є джерелом спільної внутрішньої та зовнішньої політики.

Таким чином, більшість європейських країн пішли шляхом глибокої взаємної інтеграції, блага якої перевищили негативний вплив етнічних, культурних та релігійних різниць.

З іншого боку, за підрахунками експертів, сучасний ЄС налічує більше 40 сепаратистських рухів [1], [2 ст. 3], які різняться за своїми джерелами виникнення та цілями. Частина таких рухів може становити загрозу як для ЄС, так і для європейської безпеки загалом, оскільки вони здатні стати причиною не тільки дезінтеграційних процесів всередині окремих країн, а й всього об'єднання. Крім того, сепаратизм значно послаблює позиції ЄС на світовій арені, а в умовах економічної, енергетичної та міграційної криз може значно посилювати дію їх негативних факторів.

Аналіз останніх публікацій. Сьогодні явищу сепаратизму в Європі присвячено багато як наукових, так і аналітичних праць. Зокрема, це праці К. Боргена [3], Дж. Лайбл [4], Е. Хобсбауна та Д. Керцера [5], А. Бьоттихер та М. Мареса [6], М. Мосори [7], Ж-П. Кабестана [8] та інших. Однак більшість з них стосується дослідження сепаратизму в Європі у більш широкому контексті (в тому числі нових форм його прояву), а також причин його виникнення – економічних, релігійних, політичних та етнічних; умов та наслідків окремих сепаратистських рухів для окремо взятих європейських держав.

Однак у наявних дослідженнях досить мало приділено уваги дослідженню ролі Російської Федерації у сепаратистських процесах Європи, що, на нашу думку, і є частиною раніше не вирішеної наукової проблеми.

Мета та задачі статті. Важливо зрозуміти, чи є підтримка сепаратизму частиною гібридної стратегії РФ у протистоянні із країнами Заходу? Який інтерес та наслідки матиме РФ, підтримуючи сепаратизм у Європі?

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішня зовнішня політика Росії визначається двома протилежними спрямуваннями. З одного боку, РФ прагне до відновлення свого впливу на колишні радянські республіки та розширення й зміцнення утворених та керованих Москвою міждержавних об'єднань (таких як ЄАЕС, ОДКБ та СНД). З іншого боку, по відношенню до ЄС як геополітичного конкурента проводиться політика провокування та сприяння внутрішній дестабілізації та роздробленню. Якщо перше можна трактувати як стратегію інтеграції та об'єднання, то останнє спрямоване на розпалювання сепаратизму.

Безперечно, існування роздробленої Європи поряд із утворенням, яке б мало вигляд та формальні ознаки нової Російської Імперії, надавало б останній значні переваги та створило необхідні умови для зростання впливу РФ на політику європейських країн. Послаблення ЄС, «витіснення» з Європи США та утвердження РФ як домінуючої країни на Євразійському просторі («від Лісабона до Владивостоку») є стратегічною метою європейської зовнішньої політики РФ [9].

Таким чином, фрагментація Європи стала одним із важливих завдань російської зовнішньої політики. Розкол європейських суспільств із середини шляхом цілеспрямованих впливів є одним із найбільш дієвих інструментів цього завдання [10]. При цьому, на думку російської правлячої еліти, європейський сепаратизм є результатом зовнішньої політики ЄС. Так, президент РФ заявив, що каталізатором сепаратистських рухів у Європі стало визнання незалежності Косово європейськими державами [11].

Насправді, сепаратизм в Європі зумовлений, скоріше, новими суспільними запитами як класичних націй, етнічних або релігійних спільнот, так і меншин, як результату останнього переділу кордонів у Європі (зокрема, внаслідок розпаду СРСР) [3].

Ще одним важливим чинником російського сприяння сепаратистським тенденціям у Європі є перешкоджання розширенню НАТО. Це має відношення до Балканського регіону, де особливий інтерес для Росії становлять досі не врегульовані відносини

між країнами та територіями (у тому числі невизнаними), які раніше входили до складу колишньої Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія.

При цьому Росія активно підтримує рухи по різні сторони конфліктів. Крім сербських радикалів, Кремль робить ставку і на чорногорські та боснійські політичні рухи, які діють в країні донині, а також опозиційні ультранаціоналістичні групи. Окремо варто звернути увагу на підтримку Сербської православної церкви [12] в аспекті етно-релігійних коренів конфлікту у колишній Республіці Югославія.

Російські ЗМІ підтримують їх та інші праві сербські націоналістичні групи в Чорногорії, в тому числі неурядові організації, такі як «Рух за нейтралітет Чорногорії» і «Ні війні, ні НАТО», що заслуговують на увагу через їх антизахідну риторику і відверто проросійської позиції.

Підтримуючи як сербський, так і хорватський сепаратизм, Росія прагне повернути *“status quo”* на момент до укладання Дейтонських угод та «забезпечити етнічну фрагментацію всередині Балкан» [13].

Однак найбільшу небезпеку для Кремля становить єдність розвинутих країн ЄС. Це відобразилось у втручаннях у внутрішні політичні процеси Сполученого Королівства, Бельгії, Іспанії, Франції.

За оцінками фахівців, Кремль втручався до референдуму 2014 р. в Шотландії з приводу її незалежності [14] шляхом розповсюдження у соціальних мережах сумнівних заяв на користь ідеї незалежності. Навіть після того, як народне волевиявлення підтвердило бажання шотландців залишитись у складі Сполученого Королівства, Росія продовжує підтримувати сепаратистські рухи в регіоні. На тлі виходу Сполученого Королівства з ЄС Москва вживає заходів для посилення протиріч всередині країни (зокрема, шотландці та ірландці були проти «Брекзїт») з метою створення внутрішньої дестабілізації та послаблення центрального уряду. Зокрема, це стосується розгортання студії російського телеканалу *“Sputnik”* в Единбурзі, що викликало серйозне занепокоєння у Лондоні.

Росія використовує сепаратизм і як засіб власного збагачення. Наприклад, було укладено торгову угоду на поставки продуктів харчування в Росію (морепродукти) із сепаратистським урядом Фарольських островів, що дозволило РФ обходити накладені на неї санкції.

Медійна підтримка рухів та «альтернативних точок зору» є мало не основними засобами підтримки європейського сепаратизму. Зокрема, *“Russia today”* був одним з небагатьох каналів, який активно висвітлював ситуацію в Каталонії, а разом із каналом *“Sputnik”* стали основними постачальниками інформації у питаннях сепаратизму («Брекзїт», «Фрекзїт», «Грекзїт», «Катекзїт» тощо) [15]. Завдяки цій медійній підтримці активно підігрівались сепаратистські настрої в Каталонії. І хоча частина експертів бачить поразку РФ в Каталонії, оскільки Мадриду вдалось врегулювати ситуацію та придушити сепаратистські настрої, однак загалом ситуація дала підстави Росії звинувачувати Європу у застосуванні подвійних стандартів [16], а отже, анексія Криму в очах російського суспільства виглядає ще більш природною та виправданою.

Щодо перспектив подальшого розгортання сепаратистських рухів в Європі, особливо за підтримки Росії, то існує декілька версій, які території стануть джерелом нестабільності.

Так, з одного боку, найбільш небезпечними з точки зору сепаратизму вважаються 9 регіонів у Європі: Країна Басків, Фландрія та Валлонія, Венеція та Ломбардія, Корсика, Шотландія, Баварія, Бретонія, Сардинія та Південний Тироль [17], оскільки всі ці території прагнуть до незалежності.

Інші дослідники виділяють декілька потенційних епіцентрів сепаратизму, якими може скористатись Кремль найближчим часом. Так, у східній частині ЄС точаться дискусії навколо Сілезії (дехто навіть згадує кашубів) у Польщі, угорців Секейського краю в Румунії та Словакії, моравців у Чеській Республіці, росіян у Латгалії, а також про історичний регіон Жемайтія у Литві [18].

Дж. Фрідман та Я. Шапіро склали мапу територій, де потенційно можуть виникнути (а подекуди, вже давно існують) сепаратистські рухи в Європі (рис. 1). У багатьох цих регіонах сепаратистські рухи підтримуються лише незначною частиною населення, однак їх наявність та велика кількість у Європі є суттєвою проблемою для цілісності не тільки окремих членів ЄС, а й самого об'єднання загалом.

Ситуація ускладнюється також загальним підходом керівних органів ЄС до окремих членів під час криз (фінансові кризи, «Брекзїт», міграційна криза тощо), коли замість вирішення цих питань спільними зусиллями, проблеми перекладаються на плечі окремих членів ЄС. Хоча, наприклад, «Брекзїт» поставив значно більш фундаментальне питання перед всією Європою: як у ХХІ ст. буде визначатись право націй на самовизначення?

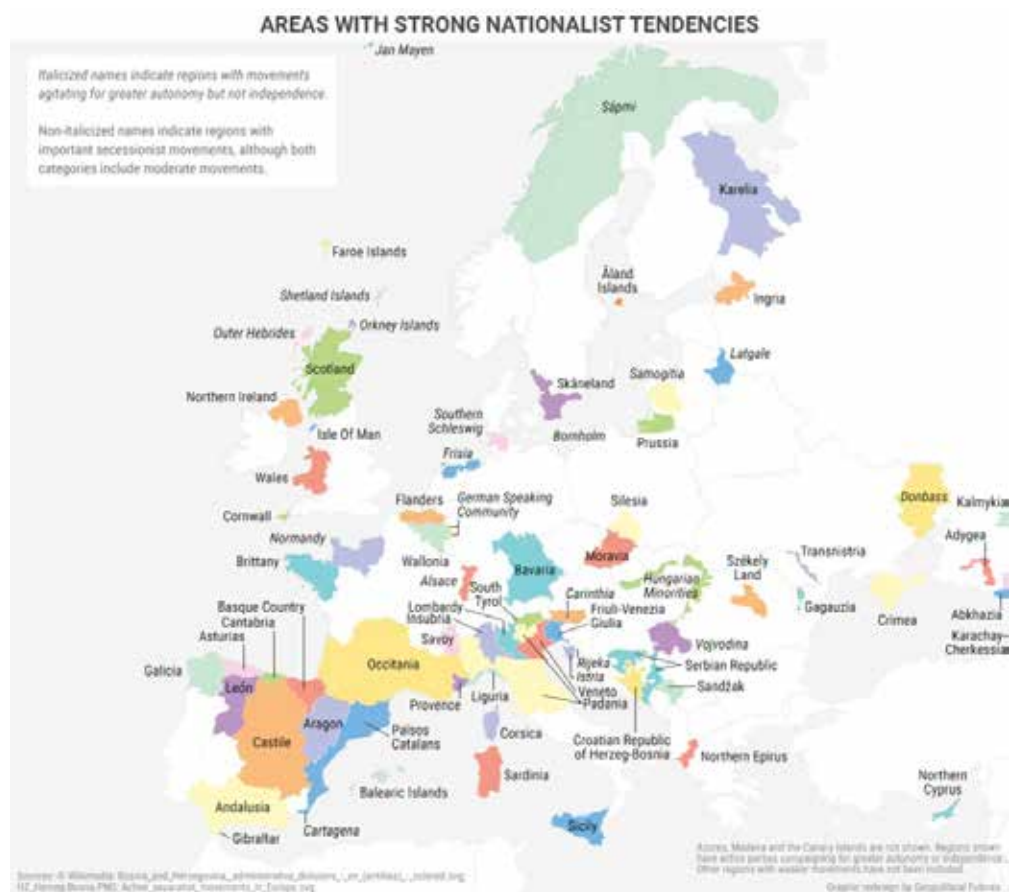

Рис. 1 Потенційні сепаратистські рухи в Європі, 2017 р. [1]

З іншого боку, згідно з дослідженням Фрідмана та Шапіро не всі європейські території прагнуть незалежності, а лише збільшення автономії (таких приблизно 1/3 від усіх сепаратистських рухів Європи) [19]. Навіть Країна Басків, яка тривалий час вважалась найбільшим джерелом нестабільності в Іспанії, останнім часом тяжіє лише до розширення автономії, а не незалежності.

Важливо те, що регіон має значно більшу самостійність державних інститутів, ніж у Каталонії, відтак потенціал сепаратизму там значно більший. Крім того, Росія підтримує там опозиційні партії, однак серйозно не розраховує на відокремлення території.

Крім того, у самій Європі домінує переконання, що сепаратистські рухи не становлять суттєвої загрози для безпеки, особливо щодо Центральної Європи. Вважається, максимум чого можна очікувати – це посилення вимог до більшої автономії та децентралізації з боку згаданих сепаратистських рухів, оскільки практично всім їм бракує автономних управлінських інституцій та ресурсів для того, щоб провести, наприклад, широкомасштабний референдум. Якою б електоральною підтримкою не користувались та які б далекоглядні плани не пропонували місцеві політичні фігури, рівень сепаратизму залишається переважно низьким [18].

За результатами останнього дослідження в ЄС стосовно питань безпеки, мешканці країн Європи взагалі не розглядають сепаратизм як загрозу. Натомість більше уваги приділяється саме тероризму, організованій злочинності та кібербезпеці. В аспекті територіальної цілісності європейці більше зосереджені на охороні зовнішніх кордонів ЄС, аніж на внутрішніх питаннях [20].

Ризики для РФ від сепаратизму в Європі

Неприйняття російського чинника у європейських процесах сепаратизму як серйозної загрози не означає небажання європейців визнати проблему. Скоріше, йдеться про розуміння втрат самої РФ у разі широкомасштабної активізації сепаратистських рухів всередині ЄС.

Насамперед це економічні втрати. Так, ЄС є одним з найбільших торговельних партнерів РФ. Загальний обсяг торгівлі РФ з Європейським Союзом у 2018 р. склав 253 млрд євро, що становить близько 46 % від загального обсягу зовнішньої торгівлі РФ [21]. У рейтингу найбільших торговельних партнерів Росії ЄС займає перше місце. При цьому країни ЄС є великим ринком збуту російських товарів та послуг – у 2018 р. експорт до ЄС зріс на 16 %. Насамперед це стосується енергоносіїв (нафтопродуктів, газу та палива для ядерної енергетики).

Крім того, Росія потребує інвестицій та технологій, які країни ЄС щедро надають. Зокрема, європейські експерти відмічають інвестиції Бельгії в РФ, які за їх оцінками складають більше 1,9 млрд євро [22].

Нарешті, лавиноподібна активізація сепаратистських рухів та проведення референдумів у різних кутках Європи, ймовірно, спровокує активізацію сепаратистських рухів і в середині самої РФ. На думку самих російських експертів, до самостійності тяжіє не менше 80 % всієї території Росії [23]. Путіну тільки на третьому році свого президентства, у 2002 році, вдалося придушити настрої щодо відділення Татарстану, коли була прийнята нова редакція Конституції республіки з метою її приведення у відповідність до Конституції РФ. Тліючим вогнищем залишається й Чечня, на території якої багато бажаючих (в тому числі й ІГІЛ) створити ісламську державу.

Причин для сепаратистських рухів в Росії кілька. Для деяких територій причиною є національний фактор. Передусім такими є Дагестан, Чечня, Інгушетія, Татарстан, Башкортостан і Тува. Для інших – рушійною силою є багаті поклади корисних копалин:

Комі, Саха (Якутія), Ямало-Ненецький, Ханті-Мансійський і Таймирський (Долгано-Ненецький автономний округ).

Ще для ряду територій основною причиною є зовнішній фактор. До таких російські експерти відносять Калінінградську, Амурську і Сахалінську області, Приморський і Хабаровський краї, Курильські острови. В Калінінградській області, наприклад, 25 % населення мають шенгенські візи, та 60 % – закордонні паспорти [24] (що помітно відрізняється від загальноросійської статистики). Географічне розташування області також накладає свій відбиток на мешканців – у сусідніх країнах вони купують нерухомість, їх діти навчаються у школах та університетах, відчувається вплив культурного та релігійного середовищ європейських країн. Стає популярною тенденція до повернення області її історичної назви, навіть серед чиновників та місцевої влади. Таким чином, мешканці області стають більше проєвропейськими, ніж проросійськими.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР), в який входить і Далекий Схід, за останні десять років став світовим економічним центром. Тому він все більше економічно тяжіє до Китаю, Японії, Кореї, США та інших країн АТР, ніж до Москви. Ускладнює ситуацію «економічна окупація» прикордонних територій сусідніми країнами (наприклад, китайські підприємства, які орендують землі у РФ, використовують найману працю власних робітників, які тимчасово проживають на території РФ, однак мають китайське громадянство) та наявність етнічних груп, які історично ближче до сусідніх азіатських країн (Монголія, Китай, Японія).

Неабияку роль у цьому процесі відіграє також географічне та ідеологічне віддалення від центру влади в РФ. Так, у вересні 2018 року на місцевих виборах губернатора Приморського краю РФ на тлі втоми громадян від корупції, небажання чинної влади вирішувати соціальні питання та великих витрат на зовнішню політику разом із одночасним зубожінням населення переміг кандидат від опозиції. Хоча офіційних заяв ані від кандидата, ані від виборців про від'єднання від РФ не було, однак для сучасної РФ перемогу позасистемних політичних сил можна вважати першою ознакою владного сепаратизму.

З аналогічних причин – «абсолютної байдужості республіканської влади до проблем місцевого населення» [23] – відбувався збір підписів прикордонного Івангорода, Ленінградської області на користь приєднання до Естонії. У 2014 році Депутат міської ради Івангорода направив президенту Естонії лист, в якому просив приєднати місто до Естонії, пославшись на колективне звернення жителів.

З огляду на побудовану за останні 10 років в Росії вертикаль влади та зміцнення силових структур формування повноцінних сепаратистських рухів з повним відокремленням від РФ вважається малоімовірним. З іншого боку, підтримка та розпалювання Росією сепаратизму в Європі може призвести до симетричної відповіді та розхитування суспільно-політичної ситуації всередині РФ. За таких умов Росія буде послаблена ще більше, особливо під тиском міжнародних санкцій, а ситуація призведе до подальшого відокремлення місцевих еліт від центральної влади. За таких умов можливі декілька сценаріїв розвитку подій: від перетворення РФ на конфедерацію, приєднання окремих областей чи країв до сусідніх держав до появи нових країн на мапі світу.

Висновки. Враховуючи переваги та втрати РФ у зв'язку з поширенням сепаратистських рухів у Європі, можна стверджувати, що для Росії є більш вигідним не стільки остаточний розпад ЄС, скільки створення зон нестабільності в Європі. Це дозволить їй створити точки тиску на ЄС загалом, що своєю чергою призведе до ряду геополітичних перемог у регіоні: від послаблення антиросійських санкцій до зруйнування єдності ЄС у зовнішній та безпековій політиці, в тому числі по відношенню до РФ та перешкоджання

євроінтеграційних процесів сусідніх країн, які входять у сфери інтересів Росії (наприклад, Україна, Молдова, Грузія).

У зв'язку із цим ми схильні вважати, що Росія не має довготермінової послідовної стратегії підтримки сепаратизму в Європі та відповідних стратегічних цілей. Кремль, скоріше, використовує короткотермінові тактичні переваги, які можуть виникнути внаслідок певної ситуації. З одного боку, в разі відокремлення частини території певної європейської держави це може створити вигідний для РФ прецедент для подальшого визнання Криму, Південної Осетії, Придністров'я та інших територій з боку країн Європи. З іншого боку, на прикладі подолання в Європі криз сепаратизму РФ прагне показати хибність сепаратистського шляху передусім для власних внутрішньоросійських рухів та суспільної думки. Крім того, це дає підстави для додаткової дискредитації західного світу (звинувачення його у подвійних стандартах) в очах російського суспільства, як це було із референдумом в Каталонії.

Основними інструментами підтримки Росією сепаратизму в Європі є використання соціальних мереж та різного роду підтримка політичних сил. Російське фінансування рухів не обмежується лише тими, що розділяють ідеї правого толку, який, як виявилось, співпадає із російським баченням націоналізму. Кремль фінансує рухи та партії уздовж всієї Європи різного політичного спектру, як крайніх лівих, так і крайніх правих.

Для РФ важливіше не стільки ідеї, цінності, політичні погляди рухів та їх позиція в суспільстві, скільки ті геополітичні дивіденди, які вони можуть принести: розкол, хаос та нестабільність в європейських країнах. Тому для Кремля набагато було вигідніше, щоб представники цих рухів пройшли в Європарламент, таким чином створивши певний плацдарм для впливу на рішення в ЄС загалом.

Для стабілізації ситуації в Європі доцільно було б створити платформу для дослідження потенційних загроз сепаратизму, вчасного реагування на них як частину комплексу дій із протистояння гібридним загрозам.

Іншою частиною такого комплексу дій може стати інформаційна кампанія з роз'яснення ризиків та загроз сепаратизму населенню, а головне – принципів відмінностей та співвідношень між «правом народів на самовизначення» та «сепаратизмом» як таким. Україна могла би стати гарним кейсом у зазначеній кампанії.

Неабиякою підтримкою у цій інформаційній кампанії стало б проведення розслідування в Європі сумнівних джерел фінансування політичних рухів та партій з обов'язковою публікацією результатів таких розслідувань серед широких мас населення.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці засад спільної україно-європейської стратегії нейтралізації неправдивих новин як інструменту протидії основному інструменту підтримки РФ сепаратизму в Європі.

Список використаної літератури

1. The Geopolitics of 2017 in 4 Maps. URL: <http://www.mauldineconomics.com/this-week-in-geopolitics/the-geopolitics-of-2017-in-4-maps> (15.10.2018).
2. Dayton R. Separatism, Globalization, and the European Union. *The Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series*. 2015. №15(1). 10 с.
3. Borgen, Christopher J., "From Kosovo to Catalonia: Separatism and Integration in Europe" (2010). Faculty Publications. 114.;
4. Laible J. Separatism and sovereignty in the new Europe: party politics and the meanings of statehood in a supranational. Basingstoke : Palgrave Macmillan: 2008.
5. Hobsbawm E.J Ethnicity and Nationalism in Europe Today. Hobsbawm E.J., Kertzer D.J. *Anthropol Today*. February 1992. URL: <https://www.jstor.org/stable/3032805>.

6. Conceptualizing New Forms of Separatism in Europe. В Bordeaux. URL: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/3dc79fac-fb1c-4576-8dc6-2c3758362768.pdf> (04.06.19).
7. Мосора М.А. Особливості сепаратизму в європейському союзі у контексті концепції «Європи регіоні». *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2017. № 5–6. С. 148–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_2017_5-6_17.
8. Cabestan J-P. Secessionism and separatism in Europe and Asia: to have a state of one's own // ed. by Pavković A / New York : Routledge; 2013. 264 p. (Politics in Asia series).
9. Концепция внешней политики Российской Федерации (утверждена Президентом Российской Федерации В.В. Путиным 30 ноября 2016 г.).
10. Russian Government's Fission Know-How Hard at Work in Europe. URL: <http://securindemocracy.gmfus.org/blog/2017/10/31/russian-governments-fission-know-how-hard-work-europe> (31.10.2017).
11. Sisoiev G. Putin on Catalonia: EU triggered rise of separatism by supporting Kosovo independence. URL: <https://www.rt.com/news/407203-eu-separatist-sentiment-kosovo> (19.10.2017).
12. Hanging by a thread: Russia's Strategy of Destabilization in Montenegro/ Foreign Policy Research Institute; 2018. с. 14. URL: <https://www.fpri.org/wp-content/uploads/2018/07/kraemer-rfp5.pdf> (04.06.2019).
13. Toè R. Russia to Train Bosnian Serb Special Police. URL: <https://balkaninsight.com/2016/02/19/republika-srpska-police-to-get-trained-in-russia-02-19-2016> (19.02.2016).
14. Galeotti M. Russia meddled in Scottish independence referendum to aid SNP, claims security expert. URL: <https://www.express.co.uk/news/uk/754332/russia-spies-scotland-independence-referendum-aid-snp-claims-security-expert> (15.01.2017).
15. Manney S. From Catalonia to Calexit: Russia's Obsession with Global Separatism. URL: <https://stanfordpolitics.org/2017/10/06/catalonia-calexit-russia-obsession-global-separatism> (06.10.2017).
16. Sanders IV L, Janjevic D. Russia sees Catalonia as evidence of EU's «double standards». URL: <https://p.dw.com/p/2n3wD> (06.11.2017).
17. Williamson D. Nine regions of Europe where there are demands for independence. URL: <https://www.walesonline.co.uk/news/politics/nine-regions-europe-demands-independence-13707460> (01.12.2017).
18. Dembinska M. Does the Sceptre of Separatism Haunt Emerging Europe? URL: <https://emerging-europe.com/voices/does-the-sceptre-of-separatism-haunt-emerging-europe> (16.11.2017);
19. Живая цепь длиной в 200 км - жители Страны Басков требуют большей независимости. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-44432848> (04.04.2019).
20. European Commission, Directorate-General for Migration and Home Affairs, TNS Opinion & Social. Europeans' attitudes towards security. 2018.
21. EU trade with Russia. URL: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/russia> (04.06.2019).
22. Бельгия. Командный игрок. URL: <https://zn.ua/project/sanctions/belgium> (28.05.2019).
23. Сепаратизм в России. Миф или реальность? URL: <https://politua.org/2017/12/20/31861> (04.06.2019).
24. Goble P. From Siberia to Kaliningrad: the fledgling independence movements gaining traction in Russia. URL: <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/15/russia-fledgling-independence-movements> (03.04.2019).

RUSSIAN FEDERATION'S INTERESTS IN SEPARATIST TRENDS IN EUROPE**Roman Vlasenko***National Institute for Strategic Studies,
Center for Foreign Policy Studies,
Ukraine-Russia Relations Section
Pyrohova str., 7A, 01030, Kyiv, Ukraine*

There are many separatist's movements in today's Europe despite World and European trends in mutual integration. Every European country has those movements and they differ by both its sources and by possible outcomes for Europe: starting from weakening of a specific country to the disintegration threat of the EU.

One of the countries which benefits from separatist movements in Europe is Russian Federation. It indirectly stated this in its Concept of Foreign policy. The aim of such policy is weakening of the EU, the destruction of unity of its member-states and prevention of NATO expansion, as well as the measure of sanctions circumventions imposed by US and EU. The most dangerous for Russia is the unity of developed EU member-states. That is why the main Russia's destabilizing efforts are aimed at United Kingdom, Belgium, Spain and France.

The intensification via media of particular social and political problems, and direct financial support of both far-left and far-right parties regardless of their ideology are defined as the main measures of separatist movements support.

At the same time, in the UE separatist movements are not considered to be the threat to the national security and their Russian support doesn't have much effect.

In other hand, serious disintegration processes in EU caused by separatism will have negative impact to Russia as well. These are mainly economic losses, such as reduction of trade, investments and technologies, and possible separatism activation within Russian regions.

Therefore, the advantages of European separatism Russia considers in terms of the measure of pressure on EU, but the disintegration of the EU is not a strategic aim.

It is proposed to establish joint Ukraine – EU platform to study potential separatism threats and their timely reaction, as a part of counter-hybrid threads complex. One of the parts of the platform should be an informational campaign on separatism risk and threats explanation and, the most important, on key differences between concepts of “the right of a Nation to self-determination” and “separatism” as is to European civil society. Such a campaign should also include the investigations of unproved financial sources of political movements and parties in Europe with wide publishing of result of such investigations.

Key words: separatism, international relations, hybrid war, national security, Russian Federation, Europe.